

УДК 316.6-053.6

Малахова Н. Г.

група 2321, Національний університет кораблебудування імені адмірала
Макарова (Миколаїв), nadiamalahova@gmail.com

Сонечко О. С.

викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін, Національний
університет кораблебудування імені адмірала Макарова (Миколаїв),
sonechkoolga@gmail.com

СОЦІАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СІМ'Ї ТА МОЛОДІ

У статті розглянуто інструментарій до вивчення основних проблем сім'ї та молоді, визначено предмет і функції соціології молоді.

Ключові слова: соціологія молоді, функції соціології молоді, родина, молодь, соціалізація, нове покоління, проблеми сім'ї, суспільство.

The article considers the toolkit for studying the main problems of family and youth, defined the subject and functions of the sociology of youth.

Key words: sociology of youth, functions of sociology of youth, family, youth, new generation, family problems, society.

Проблеми молоді, отримання нею освіти, виховання, соціального становища, прийняття участі у суспільному житті перебувають у центрі уваги багатьох дисциплін. Соціальне самопочуття молоді є одним з важливих показників розвитку суспільства, а проблема формування молодіжної свідомості – одна з провідних у сучасній соціології.

Метою статті є обґрунтувати актуальність соціології молоді як важливої галузі соціологічної науки.

Соціальний портрет молоді формується під впливом різноманітних суспільно-політичних і соціальних чинників, соціологія виявляє інтерес до того, яку роль відіграватимуть для молоді певні соціальні цінності, норми моралі, традиції тощо. Для того, щоб становлення цієї соціальної групи відбувалося відповідно соціальним очікуванням, необхідно визначити її роль і місце в суспільстві, з'ясувати її труднощі та проблеми. Серед них є традиційні – кохання, дружба, пошук сенсу життя, створення сім'ї тощо. Проте, розв'язання багатьох проблем молоді залежить від чинників реального соціального життя, – мова йде про вибір професії, життєвого шляху, самовизначення, професійну мобільність тощо. Не менш актуальними є здоров'я, освіта молоді, її спілкування з дорослими й однолітками. Вивчаючи молодіжні проблеми, неможливо лише констатувати їх наявність, але й потрібно їх систематизувати

та вивчати. Цим покликана займатися соціологія молоді, тобто, та галузь соціології, яка досліджує молодь як соціально-демографічну спільноту.

Особливість сучасного етапу розвитку соціології молоді полягає в теоретичному осмисленні накопичених знань, формуванні сучасної методології, аналізі соціальних процесів у молодіжному середовищі.

Наразі функціями соціології молоді вважають:

- методологічну – вона забезпечує розробку наукових засад для сучасної молодіжної концепції та формування на цій основі державної молодіжної політики;

- теоретико-пізнавальну, що полягає у виробленні специфічного понятійно – категоріального апарату, дослідженні характеристик молоді як особливої соціально-демографічної спільноти;

- прогностичну, яка відображається у дослідженні актуальних економічних, правових та соціальних проблем молоді, виробленні коротко- і довгострокових прогнозів їх розвитку;

- практичну, що пов'язана з виробленням сучасних методик комплексного вивчення молодіжних проблем, становленням ефективних механізмів, забезпеченням тісного зв'язку дослідницьких інститутів, лабораторій з державними і громадськими структурами, що працюють з молоддю;

- управлінську, яка реалізується через науково обґрунтовані методи та форми діяльності державних, громадських установ щодо регулювання соціальних процесів у молодіжному середовищі.

Вивчення молодіжних проблем відбувається за багатьма напрямками у різноманітних сферах життєдіяльності: праці, навчанні, родині, неформальних організаціях, під час дозвілля, що передбачає активний обмін інформацією з іншими зацікавленими дисциплінами.

Молодіжні проблеми вивчають також соціологія праці, соціологія освіти, соціологія шлюбу і сім'ї, соціологія виховання. Вони досліджують молодь в окремих сферах життєдіяльності, їх дані допомагають скласти більш повну картину молодіжних проблем і процесів, явищ.

У сучасній соціології молодь трактується як соціальна спільнота, що посідає певне місце в соціальній структурі суспільства і набуває соціального статусу в різноманітних соціальних структурах (соціально-класові, професійно-трудові, соціально-політичні тощо), має спільні проблеми, соціальні потреби та інтереси, особливості життєдіяльності тощо.

Серед методів дослідження молодіжних проблем найуживанішими є систематичні спостереження, інтерв'ю та анкетування, тестування, аналіз особистих щоденників (часто у вигляді блогу), біографічних описів, творів, у яких відображається процес формування і розвитку молодої людини.

Провідними науково-дослідними закладами, що досліджують молодь, є Український інститут соціальних досліджень (перша назва – Український науково-дослідний інститут проблем молоді) і Державний інститут проблем сім'ї та молоді, які у своїх пошуках дотримуються таких методологічних підходів:

- погляд на молоде покоління в контексті конкретних соціальних умов та особливостей соціального середовища;

- виокремлення на фоні загальних молодіжних проблем найбільш гострих та тих, що потребують негайного вирішення;
- диференційований підхід до різних груп молоді;
- забезпечення суб'єктивного підходу до вивчення взаємозв'язків між молоддю і суспільством, молоддю і різноманітними інститутами соціалізації, молоддю та іншими соціальними групами.

Виховання та становлення молодої людини завжди починається у родині.

Родина – це один із найдавніших соціальних інститутів. Виникла вона у первісному суспільстві значно раніше класів, націй, держав. В усі часи сім'я була і залишається найважливішим соціальним інститутом суспільства. Зміни, які відбуваються в сім'ї, змінюють її роль у суспільстві, впливають на його стан і розвиток. Тому кожне суспільство зацікавлене у стійкій, духовно і морально здоровій сім'ї.

Дослідження молодіжних проблем пов'язані з дослідженням проблем молодої родини, сімейної соціалізації. Взаємовідносини сім'ї з суспільством, взаємозв'язки сім'ї та особистості вивчає ще одна важлива галузь соціології – соціологія сім'ї.

Соціологія сім'ї – галузь соціології, що вивчає закономірності виникнення, функціонування й розвитку шлюбно-сімейних стосунків як соціального феномену в конкретних соціокультурних умовах.

Предмет соціології сім'ї – специфічні соціальні відносини, що виникають між родиною і суспільством та всередині родини. Об'єктом завжди є сім'я, і як мала соціальна група, і як специфічний соціальний інститут регулювання та відтворення людини за допомогою певної системи статусів та ролей.

Найчастіше соціологія сім'ї використовує категорії «сім'я», «шлюб», «умови життя» тощо.

У розвитку соціології сім'ї історики соціологічної науки розрізняють такі етапи:

- «переддослідницький» етап (від античності до середини XIX ст.) – присвячений опису у фольклорі та художній літературі сімейних норм та традицій;

- етап «соціального дарвінізму» (друга половина XIX ст. – початок XX ст.) – вчені вивчали еволюцію сім'ї як соціального інституту, формували понятійний апарат соціології сім'ї;

- етап «спонтанної науки» (перша половина XX ст.) – характеризується накопиченням емпіричних даних щодо різноманітних форм шлюбно-сімейних відносин;

- етап планомірної побудови теорій (з середини XX ст. до сьогодення), який характеризується певною систематизацією знань щодо досліджень шлюбу та сім'ї, спробами аналізувати перспектив розвитку сім'ї як соціального інституту.

Предметом сучасних соціологічних досліджень соціології сім'ї є типи соціальних відносин у ній; чинники, які детермінують чисельність і структуру сім'ї; зв'язки сім'ї з іншими соціальними спільнотами і сферами соціального життя; суспільні функції сім'ї, мотивація укладання шлюбів і причини розлучень; внутрісімейні конфлікти, тенденції розвитку шлюбно-сімейних відносин та ін.

Сім'я як інститут, точніше, як сукупність інститутів, є соціальною категорією, що відображає звичаї, закони і правила поведінки, які закріплюють відносини родинності між людьми. У цьому сенсі вона відрізняється від сім'ї як первинної групи, оскільки група складається з людей, які виконують певні ролі і пов'язані безпосередніми особистісними відносинами. Зазвичай вона охоплює представників двох поколінь.

Отже, сім'я є соціальним інститутом і малою соціальною групою, члени якої пов'язані родинними стосунками, спільним побутом і взаємною моральною відповідальністю. Соціальними особливостями її є соціально-історична зумовленість сімейної організації; зумовленість об'єктивними потребами у продовженні роду та відтворенні життя; наявність специфічних соціальних особливостей (ступінь родинності, спільність побуту та ін.).

Сім'я впорядковує статеві відносини, вона є інституціолізованим засобом поповнення суспільства новими поколіннями. У ній батьки передають дітям свій життєвий досвід, моральні установки, прищеплюють манери, навчають ремеслам, відкривають шлях до теоретичних знань, закладають основи володіння мовою, контролюють дії дітей. Сім'я забезпечує своїм членам опіку, захист, соціальну безпеку, емоційну підтримку. Завдяки їй людина одержує прізвище, ім'я і по батькові, право розпоряджатися спадщиною і житлом, належність до того ж класу, раси, етносу, релігійної групи, що і батьківська родина. У розвинутих суспільствах головними її функціями є народження і соціалізація дітей, психологічний захист і взаємопідтримка.

Сучасне суспільство зацікавлене в соціально зрілій та активній молоді, діяльність якої буде встановлювати перспективи розвитку майбутнього суспільства. Тому, вивчення соціологією родини, того впливу, що вона має на нове, зростаюче покоління, дуже важливо для нашого подальшого суспільного життя.

Список використаних джерел

1. Соціологія: підручник / заг. ред. В. П. Андрущенко, М. І. Горлача. Харків-Київ, 1998. С. 376, 450–470.
2. Соціологія: підручник / заг. ред. В. Г. Городяненка. Київ: Академія, 2008. С. 385–407.